

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 12743
Tarih : 11.07.2025

10/2942

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Zorunlu lise eğitiminin kısaltılması ve çocukların daha erken yaşta iş gücüne katılmasını öngören yeni eğitim modeli önerilerinin; bu politikaların çocuk emeği, sınıfsal eşitsizlikler, toplumsal adalet ve temel eğitim hakkı üzerindeki etkilerinin; sermaye çevrelerinin bu dönüşüm sürecindeki belirleyiciliğinin; eğitimde piyasalaşmanın ulaştığı boyutların ve kamusal eğitimin geleceği açısından yaratacağı olası sonuçların araştırılması amacıyla Anayasa'nın 98'inci, TBMM İktüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

İbrahim Akın

İzmir Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye'de yıllardır yapısal krizlerle boğuşan eğitim sistemi, son dönemde kamusal niteliğini daha da yitirmiş; liyakatsizlik, eşitsizlik, denetimsizlik ve piyasacı politikalarla her geçen gün daha fazla ticarileştirilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gündeme getirilen ve liselerdeki 4 yıllık zorunlu eğitimi 2 yıla indirip kalan 2 yılı "isteğe bağlı" hale getirmeyi hedefleyen yeni model tartışması, bu dönüşümün en güncel ve tehlikeli başlıklarından biri olarak öne çıkmaktadır.

Bakanlığın 2025 yılı içinde tartışmaya açtığı bu model, "2+2" ve "3+1" gibi başlıklarla sunulmakta, esasında sermaye çevrelerinin iş gücü piyasasına yönelik taleplerine yanıt olarak şekillenmektedir. Bu durum, MÜSİAD Başkanı Mahmut Asmalı'nın Haziran 2025'te yaptığı "12 yıllık zorunlu eğitim gözden geçirilmeli. Gençlerimizi daha erken yaşta üretim süreçlerine dâhil edecek esnek modeller oluşturulmalı." şeklindeki açıklamayla doğrudan bağlantılı görülmektedir.

Bakanlık ile sermaye çevrelerinin açıklamaları arasında yalnızca zaman değil, içerik bakımından da büyük bir uyum gözlemlenmektedir. Bu da göstermektedir ki, planlanan düzenlemeler, halkın değil, sermayenin çıkarlarını gözetmektedir.

Ayrıca Türkiye’de çocuk işçiliği yalnızca yoksulluğun değil, aynı zamanda sistematik bir sömürü düzeninin parçası hâline gelmiştir. Özellikle sanayi bölgelerinde, inşaatlarda, mevsimlik tarım alanlarında ve küçük atölyelerde çalışan binlerce çocuk, her gün hayati tehlike altında yaşam mücadelesi vermektedir. İSİG Meclisi’nin verilerine göre 2023 yılında en az 62 çocuk işçi çalışırken hayatını kaybetmiş, bu çocukların büyük çoğunluğu kayıt dışı, denetimsiz ve güvencesiz koşullarda istihdam edilmiştir. Bu ölümler “kaza” değil, doğrudan sermayenin kâr hırsı ve devletin denetimsizliğinin sonucudur. Eğitime erişimi sınırlayan her politika, çocukları okuldan alıp doğrudan bu ölümcül çalışma koşullarına sevk etmek anlamına gelir. Çocuk işçiliği, yalnızca sosyal bir sorun değil; aynı zamanda bir sınıf kırım ve bir gelecek gaspıdır. Bu gaspa destek olan çeşitli politikaların üretilmesinde aracı olmak, doğrudan bu gaspa ortak olmak anlamına gelmektedir.

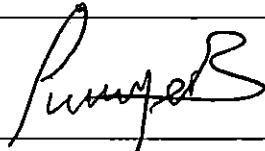
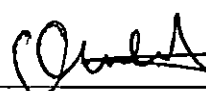
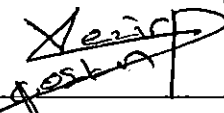
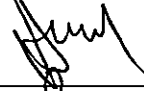
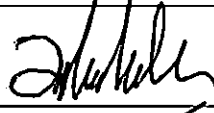
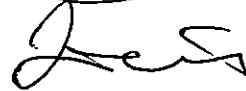
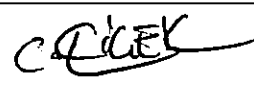
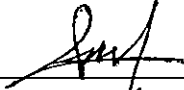
Zorunlu eğitimin kısaltılması, özellikle emekçi sınıfların çocuklarını eğitimden kopararak iş gücüne yönlendirme anlamı taşımaktadır. Oysa bu ülkede zaten yüzbinlerce çocuk —çoğu kayıtsız— atölyelerde, sanayi sitelerinde, tarımda çalışmakta; ILO ve TÜİK verilerine göre de çocuk işçiliği artış göstermektedir. 2024 itibarıyla çalıştırılan çocuk sayısı 720 bini aşmış, 15 yaş altı çocukların iş cinayetlerinde yaşamını yitirme oranı ürkütücü seviyelere ulaşmıştır. Zorunlu eğitimin kısaltılması, çocuk işçiliğinin fiilen teşvik edilmesidir.

Öte yandan, son yıllarda yaygınlaştırılan Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM) modeli, zorunlu eğitimin içinin nasıl fiilen boşaltıldığını göstermektedir. MESEM programları kapsamında çocuklar haftada yalnızca bir gün okulda eğitim almakta, geri kalan dört gününü atölyelerde, sanayi sitelerinde, mağazalarda ya da çeşitli sektörlerde çalışarak geçirmektedir. Bu sistemle çocuklar, örgün eğitimden koparılmakta ve işverenlere ucuz, denetimsiz ve güvencesiz iş gücü olarak sunulmaktadır. Üstelik bu süreç “eğitim” kılıfı altında yasallaştırılmakta ve meşrulaştırılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre 2023 itibarıyla 1 milyondan fazla öğrenci MESEM’lerde kayıtlıdır. Ancak bu çocukların bir kısmı ağır işlerde çalışmakta, bazıları iş cinayetlerine kurban gitmektedir. Bu tablo, çocuk emeğinin “mesleki eğitim” adı altında yaygınlaştırıldığını ve devlet eliyle normalleştirildiğini göstermektedir. MESEM uygulamaları, zorunlu eğitimin sermaye lehine esnetilmesinin ve çocuk işçiliğinin sistematik hale getirilmesinin en görünür politik örneklerinden biridir.

Bu dönüşüm, yalnızca pedagojik değil, esasen sınıfsal bir mühendislik projesidir. Zengin ailelerin çocukları özel okullarda, kolejlerde, yurt dışı programlarında eğitimlerini sürdürürken; yoksul ailelerin çocukları “tercih” adı altında iş gücüne, taşeronluğa ve ucuz emek piyasasına yönlendirilecektir. “İsteğe bağlı eğitim” söylemi, sınıfsal gerçekliği gizleyen bir eylemsizlik perdesidir. Bu politikalar, çocukların potansiyelini gasp ederken, işverenlerin ucuz ve örgütsüz iş gücü talebini karşılamayı hedeflemektedir.

Zorunlu eğitimin kısaltılması aynı zamanda, Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere, Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne, ILO 138 ve 182 No’lu sözleşmelere, Anayasa’nın 42. maddesine ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’na açıkça aykırıdır. Eğitim hakkı, devletin sosyal bir yükümlülüğüdür ve sermaye taleplerine göre budanamaz.

Kamu yararına dayalı, bilimsel, laik, eşitlikçi ve kamusal eğitim hakkının güvence altına alınabilmesi; çocuk emeğinin yasal veya fiili biçimlerde yaygınlaştırılmasının önlenmesi; eğitim sisteminin sermayeye değil topluma hizmet etmesini sağlamak amacıyla Meclis bünyesinde bir Araştırma Komisyonu kurulmasını elzem görmekteyim.

1	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	